

Editorial convidat

No soc jo, som nosaltres

Esther Raya Diez

Membre del Consell Assessor Editorial de l'RTS. Universidad de La Rioja

Vivim temps complexos. La geopolítica mundial inunda cada minut de la nostra vida. Ens mostra imatges desoladores de guerres, devastació, més guerres, més devastació. Només ens assabentem d'algunes guerres, altres hi són, però no existeixen als nostres ulls. I mentrestant, la vida continua, en les seves batalles quotidianes. Encara que tot deixa empremta. I orbitem entorn de mostres de descarnada humanitat. Humanitat? Potser la humanitat consisteix en això. Campi qui pugui. La llei del més fort. El jo primer. La resta i els altres queden relegats a un segon pla, o són suprimits, per innecessaris, inútils o molestos.

En la política internacional, s'imposa l'àmbit econòmic enfront del social. Sense escrúpols s'infringeixen els tractats internacionals de drets humans. Es deporten migrants o es retallen pressupostos d'ajuda humanitària. Entrem en una nova era. A les pel·lícules de ciència-ficció són les màquines les que atempten contra els éssers humans. En aquesta nova era són els mateixos éssers humans els qui aniquilen atroçment altres éssers humans. És aquest el nivell de desenvolupament del segle XXI?

El planeta està cridant amb DANAs, focs extrems, sequeres, pluges torrencials i migracions climàtiques. El diagnòstic sembla clar; les solucions tècniques, també; els acords internacionals en cimera mundial benintencionades, també. Però tot això xoca amb una cosa més forta, l'immens egoisme de l'ésser humà. L'immens egoisme d'uns éssers humans amb molt de poder, molta influència i pocs escrúpols per imposar les seves regles de joc. I, a més, amb capacitat per aconseguir adeptes a les seves narratives; fins i tot entre els qui poden estar clarament perjudicats per les seves accions. Són cants de sirena que afalaguen l'orella mentre adormen la consciència.

La societat de la informació i el coneixement, que es va forjar a la fi del segle passat, ha suposat nous models de comunicació a escala global. S'ha avançat en l'economia global, la política global i molt poc, molt poc en la ciutadania global. Michelle Bachelet, a l'Assemblea General de Nacions Unides, afirmava que l'objectiu d'aquesta ciutadania global és "defensar la dignitat humana i promoure la responsabilitat o la solidaritat internacional" (Bachelet, 2017, p. 1).¹ Paraules boniques i necessàries, que necessiten moltes persones convençudes per fer-ho possible.

¹ Bachelet, Michelle. (2017, desembre 31). *Ciudadanía global: una fuerza nueva y vital*. Nacions Unides. <https://www.un.org/es/chronicle/article/ciudadania-global-una-fuerza-nueva-y-vital>

Enfront de la informació s'ha imposat la infoxicació. Aquest terme no és nou, ja en parlaven algunes persones com Albert Cornuella² a principis dels 2000, per referir-se a l'excés d'informació. Cornuella ja advertia de la necessitat de gestionar la informació de forma estructurada i amb pensament crític. "En un univers d'excés d'informació hauríem de tenir clar quina és la nostra informació crítica" (p. 2). I afegia que el problema principal no és tecnològic, sinó d'ordre cultural, psicològic o sociològic. Vist al cap de vint-i-cinc anys, direm que és una barreja de tot plegat, i també tecnològic. Cornuella al·ludeix a la serendipitat com a mecanisme pel qual s'arriba per casualitat a la informació i al·ludia i preconitzava "el fet de manejar informació amb serendipitat, tot plegat és una indústria a desenvolupar en els pròxims anys" (p. 5). I s'ha desenvolupat. I ara, a la infoxicació, derivada de l'excés d'informació, li podem afegir el cognom de tòxica.

A la postveritat, terme tan de moda fa alguns anys, s'han sumat les faules i mentides. Tant hi fa mentir, tergiversar o enganyar. No hi ha ètica en l'acció pública. Tot val, en un món accelerat sense temps de contrastar o sense mitjans per fer-ho. Mentrestant, la ciutadania suposadament informada –infoxicada– accedeix amb serendipitat (amb serendipitat o intencionadament?) a determinades informacions (pseudoinformacions) en forma de mems o similar. La falla vola entre les xarxes socials, la narrativa s'imposa, la veritat no importa. Quina és la veritat?

Estem accedint a una nova era, un dels trets de la qual és la ignorància estratègica. Dues paraules que juntes poden resultar paradoxals i, no obstant això, són molt rendibles als interessos del nou ordre mundial. Darrere del soroll a les xarxes socials, la polarització de discursos i les mentides, hi ha interessos econòmics que busquen frenar avanços socials i mediambientals. La democràcia mateix està en risc (Fernández, 2021³; Guerrero-Solé i Pérez-Altable, 2025⁴).

I mentrestant, la vida segueix, en les seves batalles quotidianes.

Com abordar un nou dia, una nova setmana, un nou any, el futur? Certament, el context macro, que engloba les vivències micro de cada persona, influeix i condiciona. Vivim temps complexos també en l'esfera interpersonal. La psicologització de les relacions personals i familiars; la supremacia del jo enfront de l'allò i el superjò; el jo enfront de tot i per sobre de tots, porta a la cerca de la identitat, l'autorealització, la felicitat, en una mena d'hedonisme de "primer jo". La resta i els altres no importen o importen menys. I la violència s'estén i contamina les converses informals, la convivència familiar, les relacions de parella... la vida.

2 Cornuella, Albert. (2001). *Cómo sobrevivir a la infoxicación* (Transcripció de la conferència de l'acte d'entrega de títols dels programes de Formació de Postgrau de l'any acadèmic 1999-2000). Infonomia. Recuperat 2 maig 2025, de https://www.infonomia.com/img/pdf/sobrevivir_infoxicacion.pdf

3 Fernández Rodríguez, José Julio. (2021). Aproximación crítica a la manipulación informativa: El ejemplo de las redes sociales. *Gladius et Scientia. Revista de Seguridad del CESEG*, 3, 109-133. Dialnet. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8791303>

4 Guerrero-Solé, Frederic, i Pérez-Altable, Laura (Eds.). (2025). *La democracia en riesgo: ¿Internet e IA al servicio de los populismos?* Editorial UOC.

Potser sempre ha estat així en la història de la humanitat. Potser és la llei del més fort. Enfront d'aquest mirall, amplificat per la infoxicació, hi ha la capacitat de la humanitat de fer front als reptes; hi ha la capacitat de superació. Reconeixem que l'important no és el jo, sinó el nosaltres; el jo col·lectiu, la comunitat, la societat en la qual vivim, la humanitat, la Casa Comuna, de la qual parla Mercedes Gagnetten (2023)⁵. La humanitat avança a través del nosaltres, del micro al macro. Els nuclis familiars que enfoquen el seu benestar en la cura de la seva prole i dels seus membres dependents. Les comunitats territorials o gremials que uneixen les seves forces per garantir els seus interessos. Els governs que legislen i planifiquen per garantir el benestar social. I els pactes internacionals per aconseguir un món respectuós amb els drets humans i la pau mundial. Utopies o realitats.

En aquest escenari de fons, el treball social, com a disciplina i professió que té en la seva definició la justícia social i la defensa dels drets humans, enfronta el desafiament de promoure comunitats i societats orientades al nosaltres enfront del jo. Promoure una cultura de servei a la societat, que actui en favor del benestar general davant del personal; que amplii el concepte de propietat social; que en cada acte, en cada política, es valori a qui perjudica i a qui beneficia, des d'una mirada crítica i auto-crítica, i s'orienti cap al bé comú. Es tracta de promoure que l'important no és el jo sinó que som nosaltres. Es tracta de fer-nos eco de les paraules de Maria Skłodowska Curie:

No podem confiar a construir un món millor sense millorar els individus. Amb aquest propòsit cadascun de nosaltres ha de treballar el seu propi perfeccionament, acceptant, en la vida general de la humanitat, la seva part de responsabilitat, ja que el nostre deure particular és el d'ajudar aquells als qui podem ser útils (Casa de las Ciencias, 2025).⁶

Amb aquesta premissa, enfrontem nous reptes en un món complex. No tenim respostes, l'important és que no deixem de fer-nos preguntes, que no oblidem les nostres bases i que posem el nostre esforç a avançar cap a un món millor, on les paraules llibertat, igualtat i solidaritat es resignifiquin en defensa de la justícia social, en defensa de les persones en situacions de més vulnerabilitat.

5 Gagnetten, Mercedes. (2023, novembre 27). *Geopolítica en casa común* [Video]. UCFStv, YouTube. <https://youtu.be/Z37Xbk0TAAg?si=eyC2QFwI7M56pAaR>

6 Casa de las Ciencias. (2025). *Maria Skłodowska-Curie una polaca en en París* [Exposició]. Ajuntament de Logronyo, La Rioja.